

📄 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

📄 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

The Factors Affecting Desirable Characteristics of The Graduates of Srinakharinwirot University

📄 ชื่อนักวิจัย

ประไพภรณ์ วาสนาพงษ์

📄 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2552

📄 ประเภทของงานวิจัย

อื่นๆ

📄 คำสำคัญ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

📄 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งวิชาการที่สำคัญของประเทศ ทำหน้าที่ในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพให้แก่สังคมอย่างสม่ำเสมอ โดยมีพันธกิจที่จะผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ประจักษ์แก่ปวงชน มีความประพฤติประดุจผู้ทรงศีล และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงได้กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาว่า บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ดังนั้น จึงได้นำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวมาจัดแบ่งเป็นคุณลักษณะ 4 ด้านได้แก่ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม แล้วกำหนดให้เป็นตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษามาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอนที่ระบุว่าสถาบันอุดมศึกษาพึงจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ด้วยความพร้อมเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และมาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่ระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงกำหนดแผนงานและโครงการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543: 113-120) ผสานกับแนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) ที่สรุปว่าการ

บริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยมี *ปัจจัยนำเข้า (Input)* ซึ่งประกอบด้วย 1) อาจารย์ 2) นิสิตนักศึกษา มี *กระบวนการ (Process)* ซึ่งประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน และสุดท้ายมี *ผลผลิต (Output)* เป็นลักษณะนิสิตนักศึกษาที่พึงประสงค์ ผนวกกับผลการศึกษาของสุภาพ ญ นคร และคณะ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยแล้วพบว่า ปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มี 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิด บรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านนักศึกษา จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนั้น จึงได้นำปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการ ศึกษาครั้งนี้ 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ กิจกรรมนิสิต และ 3) ปัจจัยด้านนิสิต

ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้จะทำให้ทราบว่าบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงจะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ซึ่งจะเป็แนวทางให้ผู้บริหาร คณาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ร่วมกันบริหารจัดการและเสริมสร้างให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 4 ด้านคือ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ และด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านวิชาการและระดับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์** ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดจากมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา มาตรฐานที่ 2 การเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ หลักสูตร อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษา และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และมาตรฐานที่ 3 กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ผสานกับแนวคิดของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 43-46) ที่สรุปว่าการบริหารจัดการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้อง ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยมี *ปัจจัยนำเข้า (Input)* ซึ่งประกอบด้วย 1) อาจารย์ 2) นิสิตนักศึกษา มี *กระบวนการ (Process)* ซึ่ง ประกอบด้วย 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน และสุดท้ายมี *ผลผลิต (Output)* คือ ลักษณะนิสิต นักศึกษาที่พึงประสงค์ ผนวกกับผลการศึกษาของสุภาพ ญ นคร และคณะ (2547: 68-69) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการ พัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทยแล้วพบว่าปัจจัยตัวป้อนเข้า (Input) ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มี 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน 2) ปัจจัยด้านการ

บริหารจัดการ ประกอบด้วย งบประมาณ และการจัดสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการหล่อหลอมจิตใจของนักศึกษา และ

3) ปัจจัยด้านนักศึกษา

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พ.ศ.2540-2554) ว่าบัณฑิตควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การตัดสินใจเชิงคุณค่า การเรียนรู้สิ่งใหม่ และการมีคุณธรรมจริยธรรม จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาจัดแบ่งเป็นคุณลักษณะที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 4 ด้านคือ 1) ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ 2) ด้านความสามารถในการตัดสินใจเชิงคุณค่า 3) ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ 4) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือปณิธานในการผลิตบัณฑิตของแต่ละกลุ่มสาขา มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความสามารถในการเรียนรู้ และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต จึงส่งผลให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งน่าจะมาจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีพันธกิจที่จะเป็นสถาบันขั้นสูงทางการศึกษาและวิจัยของรัฐ ที่ดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถในการคิด การปฏิบัติและคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ พหุติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และด้านอื่นๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าในระดับชาติและภูมิภาค (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 7-9, 2543: 3-6) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ น่าจะมาจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ประการหนึ่งว่า “มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบ และเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีความพร้อมในเชิงบริหารและวิชาการ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542: 7-9, 2543: 3-6) ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาในมาตรฐานที่ 7 การบริหารและการจัดการที่กำหนดไว้ว่า “สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดวางระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนระบบ มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ในการบริหารมาใช้ มีโครงสร้างและระบบที่สนับสนุนภารกิจหลักอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543: 113-120, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551: 16) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยด้านวิชาการทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากการหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้ และเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เหมือนเช่นที่นักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องคือ หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และครูอาจารย์ที่ทำการสอน (จันทราณี สงวนนาม, 2545: 142-145, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545: 2) ด้วยเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

5. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะมีสาเหตุใกล้เคียงกับปัจจัยด้านวิชาการ กล่าวคือ การหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายในขอบเขตที่มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้นั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับปัจจัยด้านวิชาการแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมนิสิต ให้เอื้อต่อการหล่อหลอมและพัฒนาให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

6. ปัจจัยด้านนิสิตไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวม ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ น่าจะมาจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตเป็นคุณลักษณะในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น แต่ไม่ได้เป็น คุณลักษณะด้านวิชาชีพที่แต่ละกลุ่มสาขามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน รวมถึงไม่ได้เป็นคุณลักษณะด้านวิชาการที่สามารถสะท้อน ผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จึงอาจเป็นเหตุให้ปัจจัยด้านนิสิตไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัยโดยเรียงลำดับจาก ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ปัจจัยด้านวิชาการ หลักสูตร และกิจกรรมนิสิต โดยทั้ง 3 ปัจจัยสามารถรวมกันอธิบาย ความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ร้อยละ 22.00 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

จากการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของบัณฑิต 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านวิชาการ หลักสูตร และกิจกรรมนิสิต ดังนั้น จึงควรนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการปัจจัยดังกล่าว ดังนี้

ปัจจัยด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้ประกอบการสอน ควรกำหนด นโยบายให้ทุกคณะที่เปิดสอนวางแนวทางหรือกำหนดจุดมุ่งหมายของทุกปัจจัยในด้านวิชาการนี้ ให้มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

หลักสูตร ควรกำหนดนโยบายให้แผนการเรียนการสอนหรือรายวิชาในแต่ละหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ

กิจกรรมนิสิต ควรกำหนดนโยบายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านกิจกรรมนิสิต กำหนดวัตถุประสงค์และ รูปแบบกิจกรรมนิสิตให้เอื้อต่อการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต แล้วทำการติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่าง สม่ำเสมอ